

Wielka Siostrzyna.

Kwestjonariusz
w sprawie badania środowiska.

Wola Postołowa.

Powiat: Lesko.

1) Ludność (grupy lokalne): Polacy: 65 osób. Rusini-Ukraińcy 390 osób. Starsi nazywają się Rusinami, a młodszy Ukraincami. (2) Większość jest średniego wzrostu - ciasto proporcjonalne - głowy podługne, czaszki owalne, kolory włosów - ciemne - brązowe - lub jasne (blond) - oczy ciemne - czarne lub niebieskie. - nosy proporcjonalne - twarze podługne lub owalne.

3) Polaków jest 65. Rusinów i Ukraińców 390. Najbogatsi są 2 gospodarze Ukraińcy z których Andrzej Bunio ma 25 morgów pola, Józef Solyma 20 morgów pola. Trzeci Polak Stefan Stasičko 8 morgów pola. Reszta ludności jest matorobną licząc od 1 do 6ciu morgów pola. Nad Sanem jest czarna glina, a na pogórkach żółta glina zmieszana z piaskiem i żwirem. Uprawiają żyto, pszenicę - owies, jęczmień sam i jęczmień z owsem zwany skorozła. Chowają konie, krowy, kopy, świnie psy i koty. Sadzą ziemniaki, buraki, chwytowe i pastewne fasole, tykany i piechotę. Liczą groch - bób, wykę i łubin. Sadzą czosnek i cebulę, a także kapustę. Uprawiają i koniczynę. Obok wsi płynie rzeka San. Pastwiska są: na Kotosani, na Postołach, na Riny, w Wychodzie, w Darytowi i na Werchach, Drogi: Stara droga, między Łotokami, na Ostriveciach, na Kotosani, na Niedyhrju, pod Kotosani i w Wychodzie.

12

Gory: Kotosan, Dubrowa, Przed Letom Medyhi-
nja - Horodysko, Ornyj, Oscekar, Hruszka - Bilnia.

4) Ludność włada językiem polskim i rusko-
ukraińskim. Dają się zauważyć wpływy
polski - i rusko-ukraiński, lub argon ame-
rykański i tak np.: zamiast mówić po rusku
mid = miód - zamiast lid = lód, za-
miast paczka (skrynka) = baksa.

Wszokole jest używana czytanka ruska. Ele-
mentarz polski w klasie 2giej. Starsi ludzie
mowią po rusku, jest język używany przez lud-
ność niepiśmienną - używany dawniej dawniej
a nieco odmienny od języka książkowego.
Młodsze pokolenie używa więcej języka
książkowego - nazywając go językiem ukra-
ińskim. Słownik wyrazów:

- 1) Jedryk = Andrij. (2) Jantoshko = Antoshko.
- 3) Боуан = Ousko. (4) Бромба = Brumba.
- 5) Бака = paczka = skrynekka. (6) Маркет = go-
nurka (donica). (7) Тимо = robotni. (8) Дівка =
= donьka (córka). (9) Евка = Ewa. (10) Сресько =
= Срегир = Neogor. (11) Ташка = Zwertka.
- 12) Скура = spira. 13) Ерурман = spir man. (14) Гланя
= Anna. (15) Юрко = Jozuf. (16) Дровно = (derevo)
(polino). (17) Саздоня = Sazdunia. (18) Гар-
бата = gerbata (чай). 19) Горівка = gorilka.
- 20) Саззики = wozziki. (21) Цьваки = wozzi.
- (22) Ванцьо = Ivan. (23) Флаука = Anastazja.
- (24) Мотокат = Motyka. (25) Санишка
лопата селізна = ruska szel.

- 26) Бамбіна = нахета = нахета, (27) еше-аше.
(28) крипа = лодка, (29) Кертичина = крет.
(30) гладкой = льняне талотко, (31) дрібною =
конопляне полотно. (32) гуна = свита.
(33) портки = сподні, (34) Гаці = валісони.
(35) кошуля = сорочка. (36) на носіди = на-
щодень до роботи. (37) блуза = наймит.
(38) сарватка = сирватки, (39) відлітки =
віделеть, (40) скорозла = мішанка біва і
яшменю, (41) возлива = оліва. (42) Триц =
Тригорій. (43) Штевка = Штефан. (44) Зьлка =
Зьлка. (45) Траділь = уреділь, (46) Традка
до грабел = ялишка (другою до грабел).
(47) держан = ручка до лотки. (48) Тамра-
мент = атрамент = чорнило. (49) Чернило =
чорнило. (50) Гла = гла. (51) Каманія = ко-
ношина. (52) Ленча = вика. (53) Дзелізо =
зелізо / жезлізо. (54) наскуднища = жаба.
(55) наскудний сробак = гадина (змія-
вуж. (56) воборак = оборіг. (57) Вугер = обвіг.
(58) Вугер = угор-риба. (59) скіпей = дийиця.
60. Буденка = масничка. (61) терка =
терко. (62) воріси = оріси. (63) вогарки =
огірки. (64) воцет = оцет. (65) гальві-
ка = коритко. (66) вогналі = ^ушифнацієв.
гвозді до підків. (67) колунімок = ^{снівкопек} палуки-
мок. (68) Колунімок (палукимок) = палуки-
мок (нівкошик). (69) Він мене сконсруває,
він мене зраньдів (збештав). (70) я внабвска-
слю = я зіритувавсь. (71) пак = помік.

14.

72) Так існує змістуват. = потім я намагався.
 (она намагався.) (73) Втретій раз забув = а забув зовсім.
 (74) білай, а не бабця = іди скоро, а не
 будь добро. (75) за льоту = сватанне молодого.
 76) воплецини = весіле у молодого чи молодо-
 дого через ніч перед шлюбом. (77) Ясяско,
 зубов = я жалувався, шом біглий. (78) Пісний
 час = час танський без грошей. (79) летіти = бігти.
 бігти. (80) подушка = перина, (81) залого-
 вок = подушка. (82) рянда = стара сорочка.
 (83) сусети = ділля. (84) ласи = шмаття.
 (85) памільце = митла з хатини. (86) зара-
 та = присна, (87) жалупа = сама, (88) ко-
 мир = ковчир, (89) жамир = жовчир.
 (90) воїско = вїско.

5) Ryby: węgorz, pstrąg, duhnka, metus.
 Do łowienia ryb używają sieci; sihuncs,
 szepak - wiodka i jater. Hodują: konie,
 krowy, świnię, kury, psy, koty i króliki. Do uprawy
 roli używają: pługa, bronę, radeł, motyki,
 grabi, i łopaty kielasnej (rydla), zboża jui są podrykij
 wymienione. Ziemiaki sadzą za motyka, za pługiem
 pod skibę, lub też za ryplcem (markierem) w rzedę.
 Ziemiaki po wykopaniu skoro obeschną -
 chowają do piwnic, lub do kopców. Zboże prze-
 chowują w rackach - sasičkach, lub bečkach
 na strychu. Siano w stodole, sнопie lub brogu.
 Żywią się przeważnie ziemniakami, które pieką,
 lub gotują całe obrane z łup, a potem ugnia-
 tają (duszą) kołotewką i jedzą z młkiem
 kwasnym - stodkim lub barszczem.
 Dobre kartofle nazywają kartoflanką.

5
5
Gotują też ziemniaki obrane i pokrojane
w kawałki - w męsną wodę i nich odlewają, a
długą zaprawiają przepaloną makią dodając
do tej smalcu, stoniny, sadła, lub masła.
To nazywa się zupa kartoflana, kartofli
zapalany, albo kartofli najusku.
Barszcz robią z maki żytniej - robiąc w wie-
czór rosół, a na rano już jest kwaśny.
Barszcz, a jako zadróbki używają buraków
ciwikowych lub crosnku. Jako smasty
(przyprawy) do potraw używają cebuli z masłem
smalcem, stonina, tojem bydlęcym, śmietaną,
olejem lnianym, konopnym, lub kumerołem.
W zimie często gotują do kapusty lub barszczu,
bób, lub fasolę. Głównym artykułem spo-
żywczym w każdej porze roku są ziemniaki,
a w razie braku tychże - gotują cyr i maki
żytniej, pszennej, lub jęczmieńnej. Czasami
gotują kluski (makaron) z kruszaki i maki
pszennej - żytniej lub pyłowanej. Czasem
gotują kluski z tartych ziemniaków - wiel-
kości krydlak i śliwek. Czasem na jętu-
dnie gotują pęczak. W niedziele i święta,
lub w cięższe roboty w polu, jak orka, przywóz
drzewa, siew, koszenie, - gotują pierogi
z maki pszennej razowej, lub pyłowanej z do-
mieszką ziemniaków surowych utartych na
tarku. W uroczyste święta jak: Boże Narod-
zenie, Nowy Rok, Jordan, Wielkanoc, Świe-
te Święta, Piotra i Pawła - musi być biata
butka, ugotowana wieprzowina, a do roztu
makaron, ryż, namleku i kawa.

Ludność zajmuję się przysgodnie ciesielką
i rabaniem drzewa w Lesku, a oprócz
tego kotodziejstwem, stolarstwem, bednars-
stwem i szewstwem - wytacznie na własną
potrzebę. Lnu i konopi prawie że nie
uprawiają - we wsi niema Tkacza
Owiec nie chowają, lecz kory. Trykotarstwem
nie zajmuję się nikt. Powrozy krecą z kory
lipowej. (Tyczaki.) Dzieci na ryby robią sami.
Jak meksykański, tak kobiety, młodzień i dzieci
ubierają się dość porządnie w ubrania sklepowe,
niektórzy młodzień i lepszych materiałów jak
suknie - kostjomy, płaszcze - czapki, kapelusze,
a matki drewnięta racynają nosić na gło-
wach berety. Na nogi buty, buciki, meszty,
kalosze i śniegowce. Codziennie noszą kobiety
i drewnięta chustki, a w niedziele i święta
porządne szale. Kościoła ani cerkwi niema.
Polacy należą do parafji w Lesku, a Rusini
do Pustolowa. Zagrody są zbudowane su-
pełnie przyzwoicie, a składają ^{się} z regularnie
w nowych **domach**: z sieni - komory, kuchni,
pokoju, stajni i stodoły t. j. boisko i sroga
(róg) niektórzy mają osobne domy mieszkal-
ne, a osobne stajnie i stodoły. Prawie
każdy ma pod mieszkaniem lub komora
piwnicę, a na podwórku studnię. Tylko
dwa domy są murowane z cegiel, reszta
zast zbudowana z drzewa, a kryte są bla-
chą, dachówką, gontami i słomą.
Sprzęty domowe są: 1-2 łóżka, stół, ławka,
1-2 krzesła, kanapa (bambetek), skrzynia kufer,
szafka lub kredens na naczyńie i półka.
Talerzy wzywają tylko na święta dla gości lub

18

65 Modlitwy odmawia starsza ludność tak jak
nauczyl rodzice czesto przekrecone wyrazy, a mto-
dziej modli sie z księgierek do modlitwy,

Jeżeli człowiek zachoruje, leczy się sam
w domu - stawia banieki, piawki, jeżeli to
nie pomaga, idzie do znachora - wroźbity, a
jeżeli to nie pomaga - to idzie do lekarza, lub
jedzie do szpitala. Jeżeli ktoś jest zamożniejszy,
to siedzi przy chorym i daje mu kto co poradzi,
a biedny, który nie ma co - więc porządnie
chorego losowi. Kasem chorego, smarują,
kapią - dają mu pić herbatę z kwiatu li-
powego, sok malinowy borówkowy, po-
ziomkowy, tarkowy, lub herbatę z malin.
Wierzą w nadchnienia złego ducha, lud pod-
wianie wiatru. Na weselu śpiewają:
1) A buw to raz, wesetyj czas i molodict wyjato,
abulo wamene socrastie raz, ne dowko-to
trewato. W haju zetenim u maju
sydiw ja razom z neju, a misiac swityw
hen wysoko nad mnoju nad neju.
I buw by ja socrastywyj buw w jeji oby-
mach w merty, a teper ja z tuchy,
cialu, ne moru slij oterty.
2) Dobra byla dobra kapusta z horoskam,
Dobre meni dobre z motodym Antoskom.
3) Oj zahraj mi mury crejku jak sam roku-
miesz, cryti ruczky pokrywyto, cry
lipsze ne w miesz.
4) Oj zahraj mi mury crejku, naj bude
weseto; Oj najsia rozwesetyt, to
wolańskoj seto.
Podobne pieśni śpiewają i w czasie chrztu.

W czasie pogrzebu nie śpiewają oprócz pieśni pogrzebowych religijnych - śladnych innych, a powodu braku pieniędzy na wódkę.

W czasie świąt Bożego Narodzenia i Nowego roku chodzą pod domach koledować i w odśpiewaniu swej wrotki pytają się gospodarza domu tak: „Siatunciu czy pozwolajecie nam wesetytysia u waszym domu?”

Gdy gospodarz domu wyrzuci zgodę, śpiewają całą koledę do końca. Na Jordan śpiewają tak zwane sredriwkamy. Tak

n. p.: „Sredryj wecxer, dobryj wecxer pane hospodarju. Czy wy wdoma? Ne ma howdoma, pojichaw do Lwowa kamin kupuwaty?”

Sredryj wecxer - dobryj wecxer
Kamin kupuwaty - cerkiew buduwaty - sredryj
wecxer, dobryj wecxer i t. d.

4) Pocucie pochodzenia rodowego zachowało się, gdyż ludzie mówią: „czym buw miy tato i ja tym je i tym budu. Jak robyty stari ludy i ja tak budu robyty, n. p.: Na Wije Bożego Narodzenia wnoszą do inby stome rytnia i rozścielają ją po podłodze czypo ziemi, na stół dają siano, a za obrany tej dają trochę stomy. W kacie inby za stolem dają rytni lubowsiany. Pod stolem musi być: lemiech, trósto, lancuch, i siekiera, bo to taki wykoraj. Trzeciego dnia świąt Bożego Narodzenia - wnoszą i inby stome kwiatka na w wiankę i kładą ją na gnoju i ona tak leży aż do Nowego Roku. W tym dniu, w którym się je pierwsze a boie na wiosnę - nie porycy żadnej wycy z domu. Na Boie Narodzenie nalewa do misy wody - daje do niej kawałek chleba, trochę siano i 2- lub 5 kł. i tem myją się wryscy.

Poswieconą wierzbę w niedzielę Palmową, obwią-
zuje batogiem i tą miotłą wypredka poraz
prerwy bytło na pasturko. Trzeciego dnia
wielkiej Nocy po południu bierze kawałek paszki
swieconej do chusteczki i obchodzi swoją rolę.
W wielką Sobotę a poswieconą paszką obchodzi
chatę, a dopiero potem wnosi ją do izby.

W czasie pogrzebu, gdy wynoszą zmarłego z domu,
uderzają trumną 3 razy o próg chaty. Gdy
go wynoszą a chaty jedno z domowników
idzie na słyk i nisza wszystkie nasiona.

Na podwórku stawiają trumnę na lawce,
a po odczytaniu ewangelji św. - wylewają
wodę z wiadra na podwórku. Stomę a pod
nieboszczyka rzucają do Janu. Obok na-
zwisk - używają i przetrwisk, które pocho-
dzą od dawnych słów i dów - lub imion
czy też nazwisk, lub jakichś wypowiedzie-
nych wyrazów jak np. "Bukortel, ciacio
ketyk - jancziw - a pod Kotasany - a pod me-
dychirja, a wychoda, a rordoli. -

Chęć rodziców zachęca dzieci do nauki
i do szkoly, chęć zaś posyła je tylko z przymusem,
a w domu nie pozwala się uczyć i nie chce
kupić pomocy naukowych - mówiąc, że
on nie uczy się szkoly - tylko ze swej pracy.
Moralność matkińska jest zachowywana,
religijność lepsza u starszych, a młodzieży słaba,
a prawnej bardzo mało. Chęć uczy w groma-
dzie i rodzinie wacrowo, a są też i tacy, którzy
wykonują swe obowiązki tylko pod przymusem.
Starsi i dzieci poradniają się: Niech Będzie
Pochwalony Jezus Chrystus - lub Stała Jezus Chrystu,
zaś młodzieży dorosta - do bryj den - lub

"serwus" - albo dobry wieczór. We wsi jest "Lytelnia
Proświty" w domu prywatnym. Do niej schodzą się
młodzień przeważnie w niedziele i święta - chłopcy
grają w karty - lub prowadzą różne rozmowy
i karty z dziewczętami. Poważnej rozmowy lub
jakiejś korzystnej nauki nie chcą słuchać.

W okolicy uca się gospodarstwa wiejskiego, a
widną też racjonalną gospodarkę w folwarku
P. hr. Augusta Krasickiego i już racynają
używać radet do czyszczenia roli z pernu
i sadzić ziemniaki na wyprawionej roli za
rysulcem (markierem) sadzą też i buraki
pastewne na karmę dla bydła. Gdy uoba-
czyli gradki kwiatowe przed mieszkaniem
nauczyciela, zaczęli u siebie przed domami
robić ogródki kwiatowe. Na cmentarzu
jestaledwie kilka pomników, a reszta tylko
krzyże drewnia. Już od kilku lat nauczyli
się poprawiać groby i sadzić na nich
kwiaty.

4). Większość cieszy się, że młodzień uczęszcza
do szkoły - gdzie nabiera oświaty i w wolny
czas czyta pożyteczne książki, gazety i
broszurki religijnej treści.

W niedziele i święta daje się zauważyć
życie towarzyskie młodzień, która cała
po południu urządza przechadzki
i spacery ulicami wsi, a nawet
i pobliskiego miasta Leska.

Wola Potłowa, dnia 30 maja 1936r.

Ludwik Fedorowicz
naucz.

Sięg dalszy kwestionariusza
w sprawie badania środowiska.

Nazwa miejscowości - Wola Postolowa.

- 1) W tej samej miejscowości niema żadnych zabytków historycznych z wyjątkiem jednej starej kaplicy przydrożnej i starego dworku, który już został zrestaurowany.
- 2) Niema źródeł mineralnych, ani pokładów rud.
- 3) Od roku 1928 istnieje we wsi czytelnia ukraińska „Czytelnia Trojwity”, która liczy około 100 stronków i 30 książek jedno i dwutomowych. Gazety czytają w niej: Chrystos Nasza Słota - tygodnik, Nowe serce tygodnik, Nasza polityka tygodnik. Polska czytelnia T.S.L. istnieje dopiero od dnia 2 stycznia 1939 r. i liczy około 30 stronków Palaków z Woli Postolowej i Postolowa i około 30 książek z Tow. T.S.L. jako biblioteka wędrowna - gazety: Przewodnik Katolicki, Nasza praca i inne gazety polskie.
- 4) Chór i orkiestra niema
- 5) Organizacji gospodarczych niema
- 6) Czytelnia tworzy jest podane pod b.3.
- 7) We wsi jest dość dobra droga gromadzka, corok po kilkaset metrów wysypywana zwirami ze Łanu. Do najbliższego miasta Leska jest na siewiki 3 km, a kotowo 4 km. Stacja kolejowa jest w Łukawicy 4 km. Do kościoła w Lesku jest 3 km.
- 8) Czasami bywają tu na oborcie harcowski - z Łodzi, ludność odnosi się do nich przychylnie.

Wola Postolowa, dnia 24 lutego 1939 r.

Ludwik Fedorowicz
naucz. p. r. kierow. szkoły.